

ТРИЗНІВНИК - REVUE HEBDOMADAIRE - ТРИДЕНЬ
UKRAINIENNE

Число 27 (627) Рік вид. XIV. 3 липня 1938 р. Ціна 2 фр. Prix 2 fr.

Париж, неділя, 3 липня 1938 року.

Не переходить і тижня, щоби преса не принесла нові вістки і факти про нові переслідування й чистку большевиків. Торкнулося на цей раз московське помело і совітської верхівки на Україні. «Le Matin» (з 25 червня с. р.) подає за «New-York Herald'ом», що поміж багатьма членами в новому політбюро вибраними конгресом комуністичної партії на Україні вичищено Станіслава Косьора, бувшого секретаря КПБУ і члена Ради ССРСР, і Григорія Петровського, президента УССР. Їм закинено обвинувачення в тому, що вони відповідають за ту загальну підозрілу атмосферу, що царює зараз в країні, а тако-ж і за попущення дисципліни в партії. Багато з цих «вичищених» обвинувачено в тому, що вони свідомо розпочали загострі чистки з метою здеморалізувати настрої в країні. І... впали самі жертвою із-за своєї ретельности.

Не будемо докопуватися причин і претекстів такого відношення Москви до своїх відпоручників на Україні. Вони, по суті річей, не важні для нас. Важним і показним є той безперечний факт, що ніякі відпоручники московські, будь їхній режим загострий (Постишев, Косьор), чи зам'ягкий (часи Кагановича, українізації), втриматися на Україні не можуть і головне не можуть і не в стані догодити Москві в кардинальному для Москви питанню: утримати Україну в окупаційних лабетах.

Зріст українського руху, що є нещадним для всякої російської ідеї, в тому числі і для большевицької, ще раз доводиться оцими новими «обвинуваченнями» і «чистками». Та ж газета по-

дає, що новим керівником партії на Україні призначено славно-звісного Хрущова, званого україножера, відомого своїми аракчевськими методами. У придачу дано Хрущеві Бурмістренка, вірного посіпаки «геніяльного» Сталіна.

Але то марні заходи, даремні наміри. Коли Кагановичі, Косьори, Петровські не могли примусити Україну «бити чолом» московському можновладцеві, не спроможеться і Хрущов з Бурмістренком вив'язатися із свого завдання і їх певне в скорому часі зустріне доля їхніх попередників.

Сьогодні Українську Ідею не можна приборкати ніякими способами, навіть крутими, її переможна хода змете усі перешкоди ставлені ворогами, і у неї є одна лише путь — до відновлення своєї державности.

І Хрущови тому не перешкоджають.

« П Р И З Н А Ч Е Н Н Я У К Р А І Н И »

За двадцять років з часу одновлення державности нашої, ідея України, як складного комплексу історичних її завдань, геополітичного становища, економічно-торговельної ваги її в минулому і можливостей у майбутньому, її ролі потенційно-політичної, як цілості расової і врешті, як системи філософської, системи духовости, — ця ідея України почала все ясніше й ясніше ставати в сучасності.

Гасел, що зображували цю ідею України, було багато за ці десятиліття нашої боротьби. Але гасла ці, одні зв'язані з оточенням, і обставинами, в яких ці гасла втілялися й набірали свого здійснення, другі — як антитеза першим, далі — інші, як продукт теоретизування або фантазії, що із справжнім змістом української ідеї мало що спільного мали, — усі ці гасла, ця так би мовити духовість українськості, — протягом цього часу виявили свою і живучість і смертність. Багато з них завмерло назавжди («історичний матеріалізм» Скрипників, Хвильових то-що) *) разом з її носіями. Другі — як антитеза першим, абстрактні ідеї націоналізму, (д-р Д. Донцов, «ЛНВістник»), що перемогли

*) Беремо окреслення цих гасел-ідей з дуже цікавого докладу званого письменника п. Ю. Косача на тему: «Духові течії сучасного українства», влаштованого в суботу 18 червня 1938 р. в Парижі в клубі імени Міхновського.

штучність і нереальність ідей «історичного матеріалізму», але, перемогши, стерилізувалися і не охопили знов таки усього змісту української ідеї. Надзвичайно тонко і логічно збудована ідея України у В. Липинського теж виявилася неплодною, стерильною із-за браку достойних послідовників її творця.

Ідея України В. Щербаківського і його групи, ідея, що має коріння живе своє в дуже далекому минулому знайшла свій вияв яскравий у книжці д-ра Ю. Липи, що вийшла недавно під назвою «Призначення України». *)

Над книжкою цією спинимось пізніше, а варто над нею спитися й не раз. Зараз обмежимося лише кількома увагами.

Найперше — значіння її. Ця книжка є першою спробою синтезу української ідеї. В той час, як дотеперішні гасла різноманітні, що зображували ідею України і в які творці гасел намагалися втиснути розуміння цієї ідеї, ці гасла перечили собі й виключали одне одного, — ідея України в зображенню д-ра Ю. Липи синтезує все, що протягом віковичного свого існування Україна виявила, як творче і життєздатне, збирає до купи усе, що у різних формах і у різні часи може характеризувати українську расу і її вияв — Українську Ідею. І синтез цей д-рові І. Липі вдалося представити у легкій доступній формі.

Подруге — характер мислення автора, спосіб його оцінки минулого й сучасного, методика доведення його тез. Трудно знайти в українській духовій творчості таку толерантність до думок і поглядів його противників і таке уміня віднаходити істотне і цінне там, де прихильники «пристрасного націоналізму» знайшли б лише «убогість» і «нікчемність».

І лише таким методом дійшов д-р Ю. Липа до великої мети — одзначити і окреслити в просторі в часі українську расу, однайти тяглу величність української ідеї, втіленої у чинах цієї раси, одмітити ті «генеральні ідеї», що спокон віку були двигунами цієї раси і повинні бути рушіями української сучасности, поставити перед українцем, членом великої спільноти, завдання достойне внутрішнього змісту Української Ідеї, врешті показати привабливу красу чинности української раси протягом її багатовікової історії.

* * *

Книжка сама, як на зачеплені теми, невелика, але написана вона дуже стисло, сказали б, навіть занадто стисло. В ній чотири частини.

«Перша частина—це спроба вияснити собі гру головних сил, що діють в Європі. Історія останніх десятиліть — це зміцнення віддільности кількох окремих світів. Ці світи — центри і

*) Д-р Ю. Липа. «Призначення України». Вид. «Хортиця». Львів 1938 р. ст. 308.

джерела сучасної історичності. Чи серед них займе місце й український світ? Чи є до того підстави в самій Україні?

На це дають відповідь далі три частини.

Д р у г а частина оперта переважно на українських працях. Існують добрі праці українських учених про українські землі, вузол важних торговельних доріг від світанку історії. З синтези цих праць виникло б поняття геополітичних ознак української території.

В частині т р е т і й — синтеза української раси, поняття передовсім психологічної натури, а потім: біологічно-історичне, давало б іще один первень призначення України.

Врешті в останній, ч е т в е р т і й частині змістом були б провідні думки українців, генеральні ідеї української еліти.» *)

Ось зміст книжки.

Найважлишою із змісту на сьогодні — це власне третя частина, що трактує синтезу української раси, тої психологічної спільноти, що на сьогодні вже виступає як окремий світ, із своїм окремим від інших світів призначенням, завданням, змістом. Расова теорія на українському обрії — річ модерна. Обґрунтована вона талановито й оригінально (трипільство, геленістичність, готичність) і заслуговує вона на даліше розвинення окремих тез.

Велику увагу привертають так звані генеральні ідеї української еліти, бо ці ідеї мусять вже бути проєкцією на українську сучасність. Од зрозуміння цих генеральних ідей українською елітою, од сили внутрішнього змісту, який вкладає ця еліта в ці ідеї, залежатиме і близька будучність України, і можливості її розвитку.

Рекомендуємо цю нову книжку д-ра Ю. Липи кожному українцеві, що прагне зрозуміти ролю і зміст нашої Батьківщини, хто хоче зрозуміти своє місце й ролю у тому величому процесі, що зветься Українським Відродженням.

М. Ковальський

*) Вступ. ст. 5.

Українська Бібліотека ім.С.Петлюри в Парижі має зібрати в світовій столиці і зберегти на будуччину духовні скарби нашого народу.

На нашій еміграції, на кожному з нас лежить обов'язок підтримати і забезпечити її існування.

В О Л И Н Ц І Ж И В У Т Ь . . .

(Л и с т з П о л ь щ и)

«Нам допоможе Святий Юрій
ще й Пречиста Мати»...

Що року збираються Волинці на свої дивізійні свята, щоб у гурті пригадати свою славу бойову минувшину та перевірити готовність своїх лав на той випадок, коли заграють знову сурми, скликаючи вояцтво під бойові прапори УНР.

Українська Станиця в Каліші в біжучому році була свідком не лише урочистого свята Патрона 2-ої Стрілецької Волинської дивізії — Св. Юрія, але й свята лицарів «Залізного Хреста» та 18-ої річниці повороту Армії УНР з «Зимового Походу», які, всі разом, обходило тут українське вояцтво 8 травня б. р.

Урочисте й традиційне цьогорічне зібрання Волинців попереджала служба Божа в козацькій Св. Покровській церкві, яку відправив архим. Борис Якубовський.

Велика кількість промов, які довелося почути на цьому святі 2-ої Волинської Дивізії, свідчила про її патріотизм, карність і відданість прапорам УНР, а численні надіслані привітання говорили про те, що в пам'яті української еміграції ще живе славне минуле цієї бойової частини нашої Армії.

В промові Командира Дивізії ген. О. Загородського, якою було розпочате свято, говорилося про минуле Дивізії та про потребу збереження ще більшої єдності і карності в обличчю грядучих відповідальних подій. В промові д-ра П. Шкурата, який на святі репрезентував Головну Управу УЦК, зверталось увагу на потребу належної опіки над еміграційною молоддю та виховання її в українському національному дусі.

На святі було переведено збірку на Бурсу ім. С. Петлюри в Перемишлі, яка дала 23 зол. 10 гр.

В телеграфічному привітанні, яке вислали Волинці П. Головному Отаману А. Лівницькому, між иншим говорилося:

... «тішимося, що маємо нагоду передати Вам вислови своєї відданости та готовности до Вашого послуху, готові з Вашого наказу віддати своє життя в оружній боротьбі з москалем за визволення Української Держави»...

Телеграфічне привітання було вислано тако-ж і ген. В. Сальському.

Оскільки на цю цьогорічну травневу урочистість в Українській Станиці в Каліші належить дивитися, яко на перегляд карности та ідейної міцці українського вояцтва, яке брало в ній участь, то належить ствердити, що цей перегляд залишив по собі дуже добре вражіння. Вісімнадцять років перебування на чужині не зломали організованости та карности Волинців, патріотичних, ідейних й готових до чину... Волинці живуть!...

— ий

З МІЖНАРОДНЬОГО ЖИТТЯ

— Три епізоди. — Світи в Європі.

Лише тепер точно знаємо, як близько до війни стояла Європа за останні часи. Так, відомий і завжди добре освідомлений політичний журналіст і академик Жан Барду в газеті «L e J o u r» опублікував статтю, в якій пише, що «на столі французького голови влади Даладьє в суботу 21-го травня лежав зрадагований декрет про загальну мобілізацію й пролежав там цілий день». Декрет цей не був підписаний, і в такій подібі з стола прем'єра пішов до міністерського архиву, але він був приготований. Цей факт багато пояснює що-до політики європейських держав по сей і по той бік Рейну в час, коли на карті ніби то стояла майбутня доля Чехословаччини.

Повернемось трохи назад. Два роки тому, як відомо, відбувся, з боку Германії, перший великий удар по Версальському договору і зв'язаних з ним військових інтересів Франції, сталося перша безповоротне надщерблення її доти незаперечної гегемонії на європейському континенті. Це були — офіційне відтворення могутньої германської армії, сухоподільної, морської й повітряної, а в наслідок того ремілітаризація германських прикордонних рейнських провінцій. Уже тоді, як пізніше про те дізналися в Європі, французька дипломатія думала про те, аби збройно виступити проти Германії. Але час і обставини не сприяли тому. У влади був перехідний кабінет, бо як раз перед тим відбулися парламентські вибори, що дали більшість Народньому фронтові, і вождь цього фронту, що мав стати головою влади, не дав свого р l a c e t на збройний виступ. Чому власно так і залилось неясним, хоч з цього приводу й була коротка полеміка між Фланденом і Блюмом, чинними в цій справі людьми. Може тому, що Леон Блюм, хоч і який він ворог всіх диктаторів (крім хіба-що Сталіна), не хотів перекладати o d i u m небезпечної війни на соціалістичні плечі, а може впрост тому, що в той час Англія, хоч британським міністром закордонних справ був ще тоді Ентоні Іден, інакше, ніж Франція, ставилася до германських порушень Версальського договору, тоб-то якоїсь активної допомоги годі було від неї чекати. Обійшлося без війни.

Другим аналогічним випадком був австрійський A n s c h l u s s , що стався рівно через два роки після рейнського епізоду, — бо в березні поточного року. Він викликав, як знаємо, дипломатичну бурю, бо-ж ним були порушені не тільки де-які, так звані австрійські параграфи мирових договорів, але й неоправно перебудована на користь Германії ціла середнь-європейська рівновага. Непереходними державними й демографічними кордонами Німеччини стали Балтійське й Північне моря, Рейн, Тирольські Альпи й Дунай, боронячи її фланги й запілля й odkриваючи можливість руху в напрямі на далекий, союзний з Францією Східський схід. Буря була й перейшла, — на цей раз без яких будь розмов чи навіть натяків на війну, бо надто вже різні були реакції французькі й англійські що-до австрійського епізоду. А до того ще й внутрішнє французьке становище було таке неясне й неупорядковане, що про яку будь військову загрозу годі було й говорити.

Третім у черзі й останнім в часі являється епізод чехословацький. Як про це вже говорилось на цьому місці, його чекали всі зараз же після Anschluss'u, уявляючи собі, що він буде просто повторенням справи австрійської. Поставлять, мовляв, німці ультиматум чехословацькій владі, а потім Германські війська прийдуть до Чехословаччини з «приятельською візитою» і окупують її. З оголошеної Жаком Барду інформації випливає, що ненавчб-то французька дипломатія теж саме так уявляла собі цілий перебіг чехословацького епізоду, а тому й вирішила стати німцям на дорозі, хоч би й з загрозою війни. Війни, однак, не сталося. Чому? Перелякались німці? Преса, ворожа Германії, завіряє, що як раз це й було причиною, і робить висновок про те, що так і надалі треба поводитися з диктаторами. В дійсності, однак, воно було, як здається інакше. Війни не сталося не тому, що німці налякалися, а тому, що на цей раз в їх обрахунок і не входила. Ліпше, ніж хто інший, німці розуміють, що Чехословацький епізод не подібний до епізоду з Австрією. Там ходило про чисто німецьку національну справу, — про приєднання до Германії семи з половиною мільйонів чисто німецького населення. Що-ж до Чехословаччини, то в ній всього лише три з половиною мільйонів німців, а решта одинадцять з половиною мільйонів — чехи, словаки, мад'яри, українці, поляки. Явна річ, Германія була б не від того, щоб забрати до себе оту німецьку частину чехословацького населення, але із за них вона, — принаймні зараз, — воювати не має жадної охоти, хоч від того прилучення на віки не одмовляється.

В плани німецькі що до Чехословаччини, само собою, оскільки це можна конструювати, стоючи, так мовити, з боку, — виходить не приєднання цієї держави до Германії, навіть не розбиття її на дрібні держави, а щось цілком інше. Німцям хотілось би, щоб Прага перестала грати ролю географічного сполучення по союзній лінії Париж-Москва, щоб вона вийшла з орбіти франко-совітського альянсу, а перешла до орбіти германської, коли не як союзниця, то принаймні, як цілком нейтральна країна. У середній Європі, за велику ціну, їм треба завалити останню твердиню вчорашньої тут гегемонії, щоб не мати біля себе політично чужеродного тіла, яке за трудної хвилі може дуже заважати їх рухам, а то при нагоді й вороже збройно виступити проти Германії. Коли, мовляв, Прага сама того не хоче добровільно зробити, треба примусити її. Посилати військо для того, — ніби то не слід, бо, як вказує історія з французькою мобілізацією, союзні пакти можуть прийти в рух і викликати більшу європейську війну, на часі для німців не виправдану. Досить буде не війни, а тих самих трьох з половиною мільйонів судетських німців, які давно ворушаться в Чехословаччині з національними вимогами своїми та за якими, використовуючи обставини, заворушаться всі так звані чехословацькі меншинні нації, а серед них і найважливіша для чехів нація словацька. Разом взяті ці нації складають що найменше половину населення цілої держави, і з таким рухом годі буде чехословацькому уряду вправитись так, як би він того хотів. Доведеться йому піти на ті національні вимоги й перетворити свою державу з централізованої на децентралізовану, з національними кантонами, з пропорційною участю всіх складових національних частин у центральній владі, в тому числі й німців. При такому перетворенню можна буде й не вимагати анулювання різного роду пактів, навіть і совітського. Вони впадуть самі собою, бо контролю над політикою центральної влади буде в національних, а в тім і в німецьких руках, а ці руки не допустять того, аби Чехословаччина в той чи інший спосіб пристала до ворожого Германії табору.

Такий, можна думати, план Германії що-до перебігу Чехословацького епізоду. Коли б в ньому були заінтересовані сам на сам лише Франція та Германія, до війни мабуть таки дійшло б. На щастя Європи, з боку до нього пильно приглядається ще й Англія. Чого, чого, а війни британська дипломатія зовсім не хоче, — ніякої війни, бо її війна зараз дати нічого не може, а пошкодити її справам може багато і скрізь. Тому Англія вступилася й до чехословацького епізоду і працює над його мирним вирішенням і

в Парижі і в Берліні, а до Чехословаччини вислала навіть своїх спеціальних урядових спостерігачів. Наслідки поки що такі, що Даладь декрета про мобілізацію не підписав, у Берліні ще раз завірили, що воювати вони не хочуть, а Прага проголосила, що вона в своїх уступках судетським німцям і всім своїм націям піде до останньої можливої межі. Питання лише в тому, де та межа може бути означена і чи задовольнить вона обидві сторони, що сперечаються між собою, — уряд і оті нації. Але це вже питання реальних пересправ між сторонами, які й призначені уже на поточний тиждень. Почекаємо їх.

Єсть в цьому третьому епізоді ще один чинник міжнародній, який глосно одзивався цілий час, але тепер вуста свої немов запечатав. Це—Со-віти, зв'язані з Прагою пактом. Їх доля вирішується в чехословацькому епізоді, і вони потику мабуть такі працюють на свою користь. Але настали вже для них такі обставини, що в голос вони вже не сміють в Європі гукати, бо що, що, а це їм напевно пошкодило. Додати можна, однак, що й тиха праця на добро їм не вийде, бо час їх уже минув і не вернеться.

* * *

Де ССРСР? Що робить його дипломатія, яке міжнароднє наставлення совітської держави до тих подій, що переходять зараз на крайньому заході Європи і в середині її, та які приводять її до критичного стану, на окрай війни? Яка зараз закордонна політика отого совітського Союзу, що його одні всетаки вважають ще й досі державою європейською, а другі виникають його за європейський облавок — до Азії?

Ці питання ставить собі цілий час уся європейська преса, але якоїсь точної, логичної, до кінця резонної одповіді на них годі в ній знайти. Усі ті одповіді, позитивні чи негативні, мають на собі риси непевности ніяковости, якоїсь в ліпшому випадку — недодуманности. І винуватити за те європейських людей не можна. Вони всі, навіть оті большевизани, навіть комуністи, — такі далекі від совітських методів, од московського світоприймання, від большевицьких реакцій на все, що діється в світі, в їх головах не вмщається все те, вони впрост не здібні намацати тут яку будь систему, якусь структуру, що виглядала б по людському, або, бо вони це так тільки й розуміють, по європейському.

Бо ж справді такі, — ССРСР на погляд — колосальна сила в Європі та в Азії, одна з найбільших світових держав. Територія її — шоста частина суходолу нашої планети; населення перейшло по-за сто п'ятьдесят мільйонів; війська в неї — за мирного стану вже тепер приблизно два з половиною мільйонів вояків; морської сили — чотири флоти, — біломорська, балтійська, чорноморська й тихоокеанська; танків, гармат та рушниць — необмежена кількість; літаків — не то 15, не то 20 тисяч; а літців — чоловіків і жінок — по-за сто стисяч; сировини, споживчої й технічної—без кінця, людського матеріялу так само, а військова промисловість досягла, мовляв, найвищого ступня й приміщена вона що-найменше в 4 .000 кілометрів од якого будь можливого ворожого кордону, тоб-то в повній безпеці від знищення. А до того всього — в державі ніби-то випробована ідеологічно, дисциплінована й строго централізована влада, військова й цивільна, яка вся збігається до одних рук, до одної особи. Досить волі одної тої особи, щоб всю оту величезну машину пустити в рух, кинути враз на того чи иншого ворога, щоб допомогти тому чи иншому приятелеві.

А в тім уся ота сила не дає на зовень якогось відповідного ефекту. Навпаки, — за останній час совітської дипломатії не чути й не видно, — наче її корова язиком злизала. Немає навіть помітних людей на важливіших постах. Усі старші й досвідченіші московські дипломати щезли з європейського обрію. Частина з них встигла, на своє щастя, природною смертю вмерти, другі дістали неприродню кулю до потгилки; инші —десь гниють по тюрмах чи на заслання. А ті з них, що ще недавно фігурували,

як посла, у Франції, в Англії, в Японії, тепер знаходяться не в Парижі, Лондоні й Токію, а в Москві, — як говорять, у відпустці одпочивають, але в дійсності хто його знає, на яку долю туди їх витягли в такий рішучий час, коли всі відповідальні люде мали б бути на своїх постах. Бо ж тепер по великих світових державах з совітського боку одвідують міністерства закордонних справ ріжні дрібні нікому невідомі й неавторитетні Кагани, Гіршфельци, ще якісь чи то з інородськими чи з московськими призвищами.

Одночасно з занепадом дипломатичного людського матеріялу занепапа й чинна участь совітів у ріжного роду міжнародніх справах, і то чим важливіші ті-справи, тим менша їх участь була. Так, коли взяти останні в Лондонському комітеті всього лише на дрібний саботаж, а з рештою уступаючи все, в польсько-литовському конфлікті ухилившись, яко мога дали в бік, в справі австрійського аншлюсу ніхто навіть і не цікавився їх думкою, з приводу чехо-німецького тертя мовчать і сидять тихо, як миші, а на Далекому Сході часом вибрикують перед японцями, але потім закінчують реверансами. Дійшли до того з цих занепадом їх виступів і значіння, що навіть одна із поширених російських газет, на еміграції, яка завжди совісно підтримувала совітську закордонну політику, знайшла якось на їх адресу в своєму лексиконі такі слова:

Говорити про совітську владу та про її міжнародне значіння — зараз не доводиться. Це значіння підірвано до тла божевільною зовнішньою і внутрішньою політикою осліплого від страху диктатора. Від загально-європейського міжнароднього руху та його одмінних течій совітська влада не лише відстала, але й опинилася у стані протиріччя до всіх їх, бо знову висунула на перше місце своєї міжнародньої політики застарілий заповіт III Інтернаціоналу з світовою революцією в основі. Такий «союзник», в поважному сенсі цього слова, на Заході нікому не потрібний, бо він сам себе зрік на ізоляцію, на загальну атмосферу недовірря.

Усе це правда. Совіти ізольовані в Європі, довірря до них не мають, а коли й згадують, як «союзників», то лише, аби тим налякати когось иншого, а самі над тим переходять до порядку денного. Але ж совіти якусь політику все ж ведуть. В іспанських справах вони на зверх лише саботують, але потику посилають на Піренеї безліч гроша, людей, літаків, танків, взагалі постачання всякого роду. У литовській та чеській справах на зовень вони тако-ж тихо сиділи, але що вони там очі в очі говорили, того не знаємо. Знаємо лише, що де-що говорили, хоч їх може наскрізь і не дуже уважно слухали. Що ж до Далекого Сходу, то й там поруч з реверансами на адресу японців, широке військове постачання людьми і матеріялом, морем й суходолом іде на адресу китайців.

Якусь політику совіти роблять, але яку? У пресі можна знайти на це таку відповідь. Совіти, мовляв, добре розуміють своє ізольоване і ненадійне становище в Європі. Тому, аби зберегти себе й становище своєї влади, вони накопичують у себе безліч всякого військового постачання, тому й довели мирний стан своєї армії до нечуваної досі цифри в два з половиною мільйона. Але все це вони роблять не для того, щоб на когось нападати, з ким будь війну зачинати. Війна їм бажана, але лише така війна, яка б сталася в Європі між європейськими державами, а вони стояли-б осторонь. Така війна виснажила б до кінця обидві сторони, і от то Москва кинула-б свою силу на ослаблу Європу, підбила б її під свою руку, виконавши тим задрипаний уже заповіт III Інтернаціоналу, — світову революцію. Але більше всього на світі, додають автори такого припущення, совіти бояться такої війни, де б вони зразу стали одною з сторін. Така війна, як вони самі гадають, привела б їх з-зовні й з середини до заги-

белі, і вони як раз тому сидять тихо й не рипаються, хоч де-хто з союзників їх і провокує на це.

Нам таке припущення здається цілком справним і виправданим. Совіти без сумніву зразу ж і до шенту згорять у війні, коли вони спровокують своїх ворогів, — отой могутній антикомуністичний блок з Германії, Італії та Японії. Не допоможуть їм ніякі пакти, ніякі союзи, бо погорять вони не лише на зовень, але й з середини. Але безнадійне і напевно загинуть вони й тоді, коли ніхто з ними воювати не буде та коли вся Європа, як до того ніби-то йде, замириється між собою і зробить це без них, а тим самим — і проти них, коли вони будуть не лише ізольовані, але й викинуті з європейського міжнароднього обігу. Може цей другий спосіб не такий швидкий, але він, нема що говорити, певніший, а для Європи — і тому і для нас — сприятливіший. Бо ж досі, коли совіти не загинули, то тільки тому, що перед ними була не замирена, а розхитана Європа, і вони могли живитися заколотами, розбиттям і ворожнечою. Перед замиреною Європою вони розтануть, як віск перед лицем вогню.

А в тім може статися так і так, і нам, українцям, треба пильно стежити за всім тим і готуватися, до обох способів.

Observer

ВІД УКРАЇНСЬКОГО ПРЕСОВОГО БЮРО В ПАРИЖІ

Звістка подана російською Паризькою газетою «Послѣднія Новости» ч. з 7 червня 1938 р., а за нею й де-якими іншими, як, наприклад, базельською газетою «National Zeitung» з 14 червня с. р. про ніби то перебування в Берліні п. В. Прокоповича не одповідає дійсности і позбавлена всякого ґрунту.

ХРОНІКА

З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

У Франції

— З життя хору Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції. На запросини керівників грузинської колонії, хор Т-ва б. Вояків армії УНР у Франції побільшений кількома грузинськими співаками розучив кілька річей грузинською мовою і мав виступати на святі, яке готовила грузинська колонія на честь славного поета Грузії Шота Руставелі. Свято те не відбулося по незалежним од хору причинам. Отже виступ хору стався підчас грузинського свята з нагоди проголошення незалежності Грузії 26-го травня 1938 р. В програм увійшли кілька народніх пісень як тако-ж і спеціальна кантата (грузинською мовою) та «Привіт Грузії», музика п. Ю. Пономаренка на слова п. М. Ковальського. У грузинських річах прекрасно виконали слові номери п. п. В. Солонар, К. Миколайчук та Кабаладзе.

Успіх хору, не зважаючи на незнання грузинської мови, був надзвичайний. З огляду на успіх запрошено було хор виступити ще раз з грузинським репертуаром на грузинській вечірці 25 червня с. р. Повторено було грузинські речі, а крім того виконано було «Почаївську Божу Мати» й «Пташиний хор». Захоплююче виконав соло в «Почаївській» п. С. Топольський. Підчас вечірки було ще два українських номери. П. В. Солонар з великим підйомом проспівав арію з «Наталки Полтавки» та арію з «Паяців», а панна Іра Ткаченківна з надзвичайною грацією і хистом протанцювала українські танки в національному костюмі. Своїми виступами українські ви-

конавці мали такий успіх, що захоплені грузини довго не відпустили наших артистів. Щира їм дяка і слава!

У цій роботі Хору багато прислужився і поміг наш відомий композитор п. Ю. Пономаренко, за що йому глибока подяка.

— З діяльності Танкової Групи п. Стефуранчина в Парижі. Ми вже не раз одмічали на сторінках «Тризубу» працю і виступи Танкової Групи, якою керує п. Стефуранчин. Цього року цій групі випало брати участь у багатьох маніфестаціях міжнароднього характеру, і група ця зуміла відповідно репрезентувати український фольклор і завоювати собі прихильне відношення з боку чужинців.

7-го червня учасники Групи були сфотографовані в «Renaissance Francaise».

17 червня Українська Група в багатих і гарних національних строях була на прийнятті в Hotel de Ville в Парижі, де українські танцюристи здобули собі горячу симпатію. У вечері того-ж дня група виступала у салі «Le Journal» з таким програмом: «Мережанки» — танок з трьома парами; п. В. Солонар (спів) — «Дивлюсь я на небо» й «Зустрітися»; «Спотикайло» — юмичний танок (пані і п. Шмалії); ансамбль чоловічий під керуванням п. Миколайчука (народні пісні); «Дрібушка» — танок під спів хору; пані З. Шмалії (спів) — «Плавай, плавай лебедоньку» й «Ой казала мені мати...»; «Гони-вітер» — чумацький танок під спів хору. Українські пісні були передані 18. 6. 1938 о год. 13.30 через Radio-Luxembourg.

21 червня було прийняття в Hotel de Ville у Версалю, а того-ж вечора виступ в театрі Сугано. Програм був той самий.

25 червня в Салоні Французьких Артистів (у Grand Palais) було фільмування українських танків, що його робило Radio 37, а також-ж і виступ групи.

Фотографії з групи було розміщено в більшості Паризьких часописів («Le Figaro», «Le Matin», «Paris-Soir», «Ce Soir») із замітками, а статті крім того були в єгипетських, болгарських, чеських та естонських часописах.

Треба сказати, що група справді успіх мала. Досить вказати хоч би на те, що ледве одслонювали завісу, і сая вибухала оплесками, бачучи на сцені мальовниче гроно танцюристів й хористів. Цілком зрозуміло, що успіх цей є наслідком невсипучої енергії керівника групи п. Стефуранчина, що без жадних субсидій створив групу і працює з нею і над нею. В розумінню пропаганди національного танку на чужині п. Стефуранчин уже багато корисного зробив, і треба лише побажати, щоби він продовжував з таким успіхом далі свою роботу.

— **З життя Школи в Одні.** 19 червня 1938 р. відбулися загальні збори батьків і жертводавців Оден-ле-Тішської Школи для перевиборів старого Комітету, що подався до демісії. На зборах обрано новий Комітет в склад якого увійшли: Голова — п. Захарченко, секретарь — п. Щербак та скарбник — п. Лукя'ненко. Адреса Голови Комітету: М. Р. Zacharczenko 10, Rue Infe-gieure. Audun-le-Tiche (Moselle).

— **З життя Школи в Греноблі.** Маленька Українська Школа, яка знаходиться на еміграції в м. Греноблі у Франції, почала своє існування з квітня місяця 1934 р. До учительської праці добровільно приступив п. Дорожинський, маючи на початку лише одну ученицю Олену Каницьку.

15 листопаду 1934 р. на загальних зборах Української Громади одного голосно було обрано на учителя п. Дорожинського, який до нині ще продовжує виконувати свої обов'язки.

Окремого помешкання під Школу в Греноблі нема. Невідрадли об-

ставини громадського життя на еміграції, та з огляду на різні роки дітей, приневолюють учителя давати лекції приватно по хатах в різні пори дня. Не дивлячися на все, все ж таки вдалося перебороти всі труднощі і діти набули знання в українській мові та інших потрібних предметів, що потрібно знати в першу чергу громадянам незалежної Батьківщини. В програмі по святах та академіях діти вносять чималу втіху та задоволення родичам і присутнім своїми співами, декламаціями та читанням віршів. Будемо надіятися що дзерно посіяне на чужих землях серед дітей принесе гарні овочі на нашу українську ниву.

В Югославії

— **З життя Білгородської Громади.** Рідко коли Білгородська Громада за весь час свого існування виявляла таку рухливість, як виявила її в першому півріччі цього року. Немов на перекір різним сподіванням «друзів» Громади, побоюючи численні перешкоди організація виявила побільшений темп праці.

Зустріч Нового Року, свято 22 Січня, концерт з нагоди 20-ої річниці смєги М. Лисенка, Шевченківське Свято, літературний вечір присвячений 25 річниці смєрти М. Коцюбинського і 4 театральні вистави — були наслідком праці. Коли взяли на увагу сили й засоби Громади та її умови, в яких Громада примушена була вести свою працю, тоді буде ясным скільки енергії і упорстости треба було затратити, щоб досягти цих результатів.

Придбання власного роялю, який Громада взяла в борг, дало можливість упорядковувати концерти та концертіві відділи.

Треба тако-ж зазначити, що про всі свої упорядкування Громада подрібно по кільки разів оголошує в усіх білгородських щоденниках, а з приводу концерта пам'яти М. Лисенка місцевий офіціоз «Време» вмістив статтю про композитора та його фотографію.

Лист до Редакції

Вельмишановний Пане Редакторе,

Прошу ласкаво помістити у вашому журналі мою щирю й сердечну подяку всім, хто згадав пам'ять мого покійного чоловіка сотника Української Армії Константина Романюка. З окрема щиро дякую: Управі Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції на чолі з п. ген. О. Удовиченком, що особисто прибув на похорон, пан-отцеві Протоієреєві І. Бридзанові, настоятелю Української Православної Парафії у Франції, редакції «Тризуба» за безкоштовне надіслання свого журналу підчас цілої хвороби мого чоловіка, філії Т-ва б. Вояків в Крезо та Мон-

шанен на чолі з п. Мулявкою, які взяли близьку участь в справі похорону і допомогли мені, як матеріально, так і морально; Т-ву б. Вояків, Громаді Українській і Колонії в Крезо, безробітним, п. п. Черевкові, Шайді та Козловському за гарний дубовий хрест, родині Луповкам та п. Булгакову за допомогу мені в тяжкі хвилини, п. Фурсі за гарну відправу за покладення квітів, за співчуття надіслані телеграфічно й листовно, а тако-ж усім громадянам, що вшанували пам'ять покійного своєю присутністю.

З правдивою повагою

вдова Г. Романюк

Крезо.

Вже вийшов

Ціна тільки зол. 2.50

необхідний для кожного

IV УКРАЇНСЬКИЙ СТАТИСТИЧНИЙ РІЧНИК

Зміст: 1. Карта укр. земель, 2. Людність, 3. Рух людности, 4. Сільське господарство, 5. Гірництво й Промисел, 6. Фінанси й Торговля, 7. Політична й культурна статистика, 8. Показчик української культури, 9. Річне.

Річник складається з двох засадничих частин:

1. Статистична.

II. Практична, — яка подає всі адреси українських установ організацій та преси у всьому світі.

Р е д а к ц і я : Проф. Д-р В. Кубійович, Ред. Л. Лукасевич, Інж. Є. Гловінський.

Г о л о в н и й С к л а д : Книгарня Наукового Т-ва ім. Т. Шевченка, Львів, Ринок 10.

Рівнож замовляти можна вплачуючи на ПКО конто 21.776 L. Lukasevich, Warszawa зл. 3. — (вартість річника й порто)
Ціна річника що має 340 сторінок найпотрібніших відомостей
т і л ь к и зол. 2.50

В Парижі набувати в «Тризубі» — ціна 25 фр.

З В І Т

Ініціативної Групи, в розпорядженню якої були суми зібрані на упорядкування могили, хрест та вінок трагічно померлого козака Української Армії Г о н ч а р у к а Степана

П р и б у т о к		В и д а т о к :	
Зібрано:		Розшук могили	13.55
Підписний лист Союзу		Упорядкування могили	18.—
Лицарів Залізного Хреста	88.70	Табличка з прізвиськом	10.—
Від Т-ва Запорозжців	25.—	п. Савченкові-Більському за малювання образу, гравування таблички та рама	250.—
Підписний лист Т-ва б. Вояків Армії УНР	87.—		
Підписний лист по м. Сен-Дені	193.—		
Разом	393.70	Разом	291.55
		Лишок	102.15

Лишок — сто два фр. 15 с. передано в скарбницю Парафії Української Православної Автокефальної церкви з проханням освятити образ та примістити його в Українській церкві.

Справка: Росписка скарбника Ради Парафії в Парижі від 23 червня с. р. ч. 146.

Ініціативна Група:

В. М о г и л і в с ь к и й (—)
Г. О ч е р е т н и й (—)
К о б р и н (—)

23 червня 1938 р.
Париж

Д О В С І Є І С Т А Р Ш И Н И Й К О З А Ц Т В А У К Р А І Н С ь К О Г О В І Й С ь К А

Управа Українського Воєнно-Історичного Товариства в своїх збірниках матеріалів до історії українського війська, під назвою «За Державність», до цього часу вміщувала фотографічні знімки нашого командного складу і в першу чергу його генеральної та булавної старшини.

Від нині Управа Товариства має поширити репродукцію фотографій на цілий старшинський корпус нашого війська та на козацтво.

У цій цілі Управа Товариства звертається по всіх панів генералів, булавної й молодшої старшини, до підстаршин і козаків з проханням прислати Товариству свої й товаришів та знайомих фотографії, долучаючи обов'язково службового реєстра чи відписа з нього. Коли-ж того не маєється, то треба самому скласти, бодай, коротенький перебіг своєї військової служби, якого ствердити власноручним підписом. Підстаршини й козаки мають написати повну назву частин, в яких служили, і коли саме — в яких роках.

Фотографії мають бути, по можливості, у військовій уніформі, але можуть бути і в цивільному вбранні.

Наколи хто має й інші знімки з життя чи бойових чинів українського війська, то тако-ж просимо прислати їх, з зазначенням дат і короткого опису.

Як що фотографії набереться значне число, то Управа Товариства видасть великого альбома української збройної сили, в якому повинні знайтися всі учасники нашої славної армії від найстаршого генерала до наймолодшого хорунжого й рядового козака.

Фотографії надсилати треба в ж е т а к и з а р а з на адресу Воєнно-Історичного Товариства: Warszawa 22, ul. Opaczewska 54 m. 16 plk. M. Sadowskyj.

О Д П Л А С Т О В О І Р Е Ф Е Р Е Н Т У Р И при С. У. Е. О.

Для поповнення сум Пластової Каси, що має зібрати необхідні засоби для видатків по влаштуванню

літніх пластових таборів

та на придбання всього необхідного для Пласту, випущено Пластовою Референтурою для продажу спеціальну

пластову марку та пластову листівку
праці артиста - маляра О. Савченка - Більського

Пластова Референтура звертається до ВШУкраїнського Громадянства з проханням розкупити ці марки та листівки й таким чином дати можливість нашій молоді, організованій у Пласті, не лише провести літо в здорових умовах таборування, а й спричинитись до того, ще та молодь пройде літній курс належного пластового виховання й підготовки до своєї майбутньої служби Україні.

Пластові марки випущено трьох кольорів — сині, малинові й зелені — в блочках по чотири марки і в книжечках по сорок марок, при чому в книжечках є марки всіх трьох кольорів.

Ціна блочка 1 франк фр.

Ціна книжечки 10 франків фр.

Пластова листівка представляє собою той самий образ, що й марка, — пластун і пластунка під розпростертим крилом Скоба і на тлі тризуба, — але художнє виконана пошурарним способом в п'яти кольорах.

Ціна листівки 2 франка фр.

Як марки, так і листівки розсилається ВШГромадянству з проханням надіслати за них належну суму до Пластової Референтури, яка сподівається, що всі українці щиро відгукнуться на цей заклик, приймуть надіслані марки й листівки та надішлють належну за них суму.

Крім того, Пластова Каса, як і наша пластова молодь, з щирою подякою й узнанням прийме всякий дар на влаштування літніх пластових таборів.

Будьте щедрі! Україна подякує Вам !

Адреса Пластової Референтури : S N e ç a j , Union des Associations des Emigrés Ukrainiens en France. 248, rue St. Jacques, Paris 5. F r a n c e .

Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі

Й читальня при ній (41, rue de la Tour d'Auvergne, Paris 9)
відкрита в середу й четвер — 6-9 г., суботу — 4-8 і в неділю — 2-6

При Бібліотеці Музей С. Петлюри

В читальні 90 органів преси — журналів, газет, бюлетенів з
ріжних країн, де живуть українці.

Книжки видаються додому. За читання 5 фр. у місяць (за одну
книгу) і 25 фр. безпеки.

Коштом читача висилаються книги тако-ж і на провінцію.

Портрети С. Петлюри

1. Дереворит професора В. Масютіна.
Розмір 30 × 50 сант. Видання Комітету для Вшанування 10-ої
річниці смерті С. Петлюри у Варшаві, р. 1936. Ціна 40 фр. з перес.

2. Великий портрет С. Петлюри. На основі
світлин з року 1917. Видання Українського Воєнно-Історичного
Т-ва у Варшаві, р. 1937. Розмір 40 × 50 см. Ціна 10 фр. з пересил.

Кожен український вояк повинен пильно читати

ТАБОР

Воєнно - науковий журнал

Рік видання 14-ий.

Адреса Редакції: генерал В. Куц, Wilcza 45, m. 3. Warszawa.

Редакція і адміністрація : 41, rue de La Tour d'Auvergne. Paris 9

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.

Редагує — Комітет

Адміністратор : Іл. Косенюк

Le Gérant : M-me Perdrizet
